Nr 20. 15 Listopada.

ROK 1828. Sobota.

GONIEC KRAKOWSKI,

DZIENNIK POLITYCZNY, HISTORYCZNY i LITERACKI.

Dziennik ten wychodzi 3 razy w tydzień, to iest co Wtorek, Czwartek i Sobotę o godzinie 5 wieczór, w Krakowie w drukarni wydawców braci *Gieszkowskich.* Prenumerata kwartalna kosztuje Zp. 6 gr. 15. w mieyscu, poiedynczy numer gr. 6. w królestwie polskim z pocztą Zp. 10.

XX. BULETYN

NOWOŚCI POLITYCZNYCH.

KROLESTWO POLSKIE. (z *Warszawy* 11 *Listopada* 1828). „Wiadomość naydotkliwszym smutkiem napełniająca serca Rossyan i Polaków, nadeszła tu onegdy z Petersburga. Dostoyna Matka Wskrzesiciela i Dobroczyńcy Polski ALEXANDRA I., i naymiłościwiey nam panującego MIKOŁAIA I.--- Cesarzowa MARYA TEODOROWNA, opiekunka milijonów sierot i nieszczęśliwych, zakończyła dni swoje.

„Natychmiast po rozeyściu się tey bolesney wiadomości w stolicy Królestwa Polskiego, wszelkie ustały zabawy, żal i posępność ogarnęły wszystkich mieszkańców!„

Wczoray przybył tu z pod Warny, jenerał dywizyi hr. *Grabowski*, Minister Sekretarz Stanu. --- D. 28 Października dostrzeżono tu z *observatorium* znaną kometę *Enkego*, przechodzącą co 3 lata i 3 miesiące; która przy końcu grudnia wraz z słońcem zachodzić będzie.

POTĘGA ROSSYI. Jeden z dzienników zagranicznych, tak opisuje siły wojenne Rossyi: Piechoty linijowey 449,600;--- artylleryi i indzinierów 77,600;--- jazdy linijowey 77,600,--- nieregularney 105,000,--- razem 797,200 -- Przez osady woyskowe w guberniach mohilewskiey, charkowskiey, ekaterynosławskiey, podolskiey, bessarabskiey, pomnaża się jeszcze ta liczba o 80,000, przeto ogół do 877,200.--- Potęga ta, jest obecnie na następujące Wielkie Woyska i Korpusy podzielona: 1. *Gwardye Cesarskie*, pod wodzą W. Xcia Michała;--- 2. *Woysko wschodnie*, czyli druga armija, przed hrabią Witgensztenem, dzieli się na trzy korpusy: Rudzewicza, Rotha, i Xcia Wirtemberskiego.--- 3. *Woysko zachodnie*, czyli pierwsza

armija, pod jenerałem Saken; dzieli się na 6 korpusów. --- 4. *Woysko Polsko-Litewskie*; pierwsze pod W. Xięciem Konstantym Cesarzewiczem, drugie pod jenerałem Rozenem. --- 5. *Oddzielny korpus Kaukazki* pod jenerałem Paszkiewiczem; --- 6. *Oddzielny korpus finlandzki* w Finlandyi; --- 7. *Woysko osadnicze*, pod rozkazami jenerała Dybitsch; -- 8. *Rezerwowy korpus* pomiędzy Moskwą i Petersburgiem.

ANGLIA. (*Londyn* 31 *P.*) Dwa stronnictwa, za i przeciw katolikom irlandzkim, gotują się zawczasu na ogromną walkę w parlamencie. Sławny *Hunt*, rey znowu zaczyna wodzić na zgromadzeniach antikatolickich; ale ostatnią razą niedopuszczono go do mownicy, i wyszedł bardzo zagniewany, natuliwszy na głowę kapelusz z wieńcem dębowym, jako znakiem stronnictwa. --- Młoda królowa portugalska ma wkrótce odwiedzić króla Jerzego; a że Wellington miał oświadczyć: iż rząd angielski nie może przyjmować D. Maryi, jako rzeczywistą królowę; przeto jest do podobieństwa, że nastąpią zapowiedziane odwiedziny, do których niegościnność tylko angielska, przymuszałaby młodą Maryą.

ZJAZD UCZONYCH w BERLINIE w r. 1828.

PISMO NADESŁANE.

(*Dalszy ciąg.*)

Poczém przystąpiono do rozpraw: — 1) *Oersted* z Kopenhagi, o elektromagnetycznie z rzadką *precyzyą* naukę tę wyłuszczył. —

2) *Pusch* z Warszawy, o stanie geognostycznym gór Karpackich, niegdy należących do Polski; z dołączeniem mapp, i tak dokładnie: że nieledwie pierwszy dał nam poznać góry dotychczas prawie nieznajome, (*) a przynaymniey pod tym względem nie opisane: dla czego Humboldt publicznie na jedney z sessyi, nazwał to dziełem przewybornem. Autor przeto tak ważney i użyteczney rozprawy, nie tylko na pochwałę, ale i wdzięczność naszą zasługuje.

3) *Behr* z Bernburga, o braku błony tęczowey, z *figurami.*

4) *Münchow* z Bonn, o cieniach kolorowych bardzo dokładnie.

5) *Henschel* z Wrocławia, o zapłodnieniu roślin. Jest tak ciekawe, że wielkie fizyologom do myślenia zostawia pole. Nie tylko za pomocą pyłku z różnych obcych roślin do tego użytego celu, rośliny zapłodnionemi bydź mogą, ale zapłodnienie to i bez pyłku za pomocą ciał obcych uskutecznić się daje, przy *okastrowaniu*, czyli ogołoceniu roślin z części do zapłodnienia potrzebnych, albo dotąd za potrzebne mianych; jakto z dołączoney i wszystkim członkom na teyże sessyi udzieloney tabelli doświadczeń czynionych z roślinami, przekonać się było można.

POSIEDZENIE II.

6) *Schultz* z Freyburga czytał, o extirpacyi śledziony: gdzie między 26ściu przykładami wyjętych śledzion z ludzi i zwie-

---

(*) Niezapomniany *Staszyc*, opisał je w polskim języku. P. R.

rząt różnych, jedno tylko umarło; reszta żyli bez naymnieyszego uszczerbku, owszem zdrowi, weselsi może niż przedtem.

7) *Wendt* z Wrocławia, o *konkrementach* w ciele ludzkim, kamieniach płucowych, a co nayciekawsza: o kamieniach w stawach między palcami utworzonych i nayszczęśliwiey wydobytych.

8) *Berzelius* z Sztokolmu, o kombinacyach *Platyny* z metallami, w którey stopnie ukwaszenia i kombinacyi jak naydokładniey determinuje.

9) *Weber* z Halli, o kompensacyi tonów w instrumentach muzycznych, i o ważnych poprawach, z instrumentami muzycznemi przedsięwziętych, zakommunikowawszy całemu Towarzystwu wzory różne wydoskonalonych instrumentów, przekonał: ile rozprawa ta gruntowna co do *teoryi*, pożyteczną w *praktyce* bydź się okazuje.

10) *Goeppert* z Wrocławia, o szkodliwych skutkach kamfory i narkotyków;— na rośliny działają one jak trucizny i niszczą siłę żywotną w nasionach.

11) *Lampadius* z Freyburga, przymówił się na predce o skutkach lekarskich węgla siarkowego i siarczyku *Alkoholu*; przytoczył kilka przykładów osób zarażonych, które po wysmarowaniu raz, drugi, siarczykiem *Alkoholu*, ze wszystkiem uleczone zostały, tak dalece: że medycy sascy tu i owdzie chwycili się tego lekarstwa, i aptekarze w Würtzen, i po kilku innych miastach, dostarczają go w znaczney ilości (*)

11) *Schultz* z Berlina, o kościach skamieniałych w marchii brandenburgskiey.— W dawnych kopalniach kamienia wapiennego, natrafił na liczne szczątki ryb do szczupaka pospolitego, karpia i innych gatunków podobieństwo mające;— złożył je w gabinecie mineralogicznym.

POSIEDZENIE II.

13) *Vogel* z Minich, o rozkładzie siarkanów sody, potażu i innych, za pomocą materyi organicznych, z wielką pracą, czynione doświadczenia przytoczył i opisał.

14) *Froriep* z Weimaru, o potróynym potworze z okazaniem figury.

15) *Reinwandt* z Lejdy, starzec 60tni, sławny z podróży na archipelag indyjski przedsięwziętey, kilkoletniego zamieszkania na wyspie *Jawa*, a nawet pomimo szwanku, którego doznał zwiedzaiąc wułkany tamteysze; czytał o stosunkach wegetacyi archipelagu indyjskiego z rzadką i wszystkich zadziwiającą wymową.

(*) Kuryer warszawski z dnia 6 Listopada N. 299 r. b. donosi właśnie o balsamie siarczanym Franciszki *Wyżykowskiey* w Warszawie, wyraźnie też same skutki sprawującym. P, R.

16) *Oken* z München, o prawach jakie spostrzegamy w liczbie kręgów zwierzęcych; że liczba pięć, jest stanowczą; że liczba pięć odpowiada istotnie pięciu zmysłom zwierzęcym; dowcipnie, pełno życia, z głęboką znajomością anatomii i fizyologii zwierzęcey.
17) *Hoffmann* z Halli, sławnego Wernera uczeń, o stosunkach geognostycznych zachodnio północnych Niemiec, równie doskonałe jak pracowite dzieło.
18) *Keilhau* z Chrystianii, o formacyi wyspy *Spitzberg*: iako naybliższy jey mieszkaniec, dokładnie nas zawiadomił.

(*Dalszy ciąg nastąpi*).

ROZMAITOŚCI.

W Gotlandyi wschodniey, dało się także uczuć trzęsienie ziemi w nocy z 29 na 30 Września. --- Następca tronu bawarskiego, ma w akademii w Minich pobierać dalsze nauki. --- Z powodu kradzieży P. *Mallarme*, policya aresztowała nagle kilkudziesiąt urzedników poczty wydziału przychodowego, i każdego z osobna, pod strażą zaprowadziwszy do iego mieszkania, zabrała wszystkie papiery.---- Niesłychany ten rodzay śledztwa, cały Paryż (28 i 31 Paź:) w podziwienie wprawia; --- wszystkie pisma publiczne, nawet te które niedawno *gwałtu*! krzyczały na kradzieże pocztowe, sarkają teraz przeciw takiemu gwałtowi, mieszającemu wielu szanownych i niewinnych urzędników, z przestępnemi. Kilka czułych matek i żon, na widok synów lub mężów prowadzonych przez ulicę pod strażą, w niebezpieczne pozapadały cierpienia.--- Ibrahim basza pojechał z Nawarynu do Egiptu na krokodylu; (brygu wojennym egipskim, który ma takie nazwisko). --- Trzęsienie ziemi po wielu mieyscach Sardynii, które się dało nayprzód uczuć w Genui 10 P.; --- w różnych stronach trwało na przemiany aż do 13 P; w dolinie Staffora w ostatnim dniu było okropne i wszystkich przeraziło śmiertelną trwogą. Cała wieś St. Paulo zamieniona jest w stos gruzów i nader wielka liczba osób straciło przytém życie. --- W Lyonie robią teraz płótno papierowe, to jest serwety kosztujące po 3 grosze, które gdy się posmolą, przyjmowane są za połowę ceny na powrót do fabryki; --- podobnież, co wiarę przechodzi, robia tam na takiż sposób, tule, firanki, draperye, obicia, dywany, w stosunku powyższey ceny. Wynalazcą jest P. *Mongolfier*. Wypadek ten zrobiłby wielką rewolucyą w rękodzielniach bawełnianych. (???) --- Sławny skrzypek *Paganini*, bardzo niebezpiecznie chory na zapalenie gardła, znayduie się obecnie w Pradze. --- Według listu z okrętu francuzkiego *Util*, będącego w przystani Lizbony, widziano tam wiele trupów pływających pod wieżami Rugio i St. Juliano; --- nowe ofiary zemsty D. *Migueta*.

SZARADA.

Pierwsze znaczy nadzieię — drugie posiadanie,
Dla wszystkiego w salonach znay uszanowanie.

Znaczenie przeszłey Szarady KOŁYSANIE.

TEATR NARODOWY.

17, Jutro, opera: TUREK WE WŁOSZECH.